

קצת מתיקות בדם, אמרו, עשויה להציל את הרבי. אני ריץ, רבני על החלון בחדר המקלפה של הקאפו ואצק בבלוקי-המטבח יש ספל מלא מרמילאדה של הקאפו ואצק. אני ריץ, רבני לגנוב את ספל המרמילאדה. מלחמה לאדוני בעמלק! הם עולים להילחם באלוהי ישראל, ואתה שותק, רבני? אתה יושב על הקרשים לפני הסלקציה כאביון מצורע ליד שער-טיטוס ברומי ושותק, רבני? מלחמה לאדוני בעמלק, ואתה כעין מתקלף?
הסתכל, רבני הבלוק מלא שלדים. עור-מעט יובילו אותנו במשאיות לקרמטוריון. האם בשבילנו נאבק יעקב עם המלאך? גלה לי מה טיבו של מלאך זה, רבני. גלה לי מה רצה המלאך. עור-מעט יהיו גוסותינו דלק ללב-התנור שבארובתו יעלה אש-מדאי לשמיים ולהילחם באלוהי ישראל. מי יישאר? רבני, מי יישאר?
בעומק המשאית אני רואה את ארגז-הפחם, ואתה, מזרי ורבי, מסב את סניך ממני ומצטרף לזרם השלדים הנשפך מן המשאית אל הקרמטוריון, ואני עומד ומביט ואת פני אני רואה ברקיע, חובש כובעים. ס. מעל לסקעת-צפונים רוחשת. אני נבהל מסני איש-ס. שהוא אני, וזועק:
"הרבי משיליו, על מי השארת אותנו? מי ייאבק עם המלאך? רבני, גלה לי את סודו של המלאך שלא רצה לגלות את שמו ליעקב! האם היה יעקב עצמו המלאך? האם נאבק יעקב עם עצמו? וכמוני את שם-עצמו לא ידע? האם הפחד שנפל על יעקב במאבק עם עצמו הוא הפחד הנפול עלי כשאני רואה את עצמי בכובעים. ס. גלה לי את הסוד הנורא הזה! רבני, בשמי אושוויץ נימשת המערכה. אני עולה לשם! מלחמה לאדוני בעמלק! אני עולה? עולה!... עולה!..."

עד שאני חוזר ליפול אל תוך גופי ומתאחד עם עצמי---

תעודה חד-פעמית, הושלכה לזבל. מאז מופיעים פני אבראשה הדוממים לנגד עיני, דוממים ומאשימים. ריבוננו של עולם! אילו אך לקחתי אז את כתב-היד הזה להוצאת ספרים "דביר" וניגשתי אל העורך, או אל המנהל, ואמרת להם שאני הוא המחבר של הספר "סלמנדרה" שהופיע אצלם, ואילו נתתי אחר-כך בידיהם את כתב-היד של אבראשה, אין ספק שהיו קוראים בו, ואז היו רואים כמוני שזו תעודה מזעזעת יחידה-במינה, בעלת חשיבות היסטורית!

מה היה לי שלא יכולתי לנהוג כך? מה עיכב אותי מלעשות דבר שרציתי לעשותו בכל לבי - להביא לידי כך שכתב-יד זה יראה אור, להוציא לאור חיים רוטטים הקבורים באפלת בור-צואה? והנה לא נסתייע הדבר. גורל אחד היה לחיים ולכתב-היד. וכי מי האשם, ריבוננו של עולם? מי אשם?

ופני אבראשה שותקים ומאשימים. יותר ממאה איש גוללו את עדויותיהם לפני השופטים במשפט אייכמן, ואני היחיד ביניהם ששיתוק אוחזני אחרי השאלה השניה: "שמך די-נור?" "כן, אני משיב."

"מה הסיבה שבספריך אתה מסתתר מאחרי שם אחר?" שאלה פשוטה ושגרתית כל-כך, ואולם ברגע שהיא עוברת את אזני ומגיעה למוחי מתחוללת שם התפוצצות: כאן עומדים לצרף את שתי הזהויות לזהות אחת, ועלי להכריז ולאשר זאת בפומבי! לכן אני בורח משתיהן אל שטח-הפקר, הופך "צמח" בבית-חולים. איך אמר פרופ' באסטיאנס? - "אז התחוללה בנפשך ההפרדה המוחלטת, הייתי אומר הפיצול."

אני מסתכל במספר הרשום בראש הדף שעליו אני כותב שורות אלו, ואיני מאמין למראה עיני: עשרות דפי פוליו מילאתי עד כה באותיות זעירות ולא נתתי דעתי על החידוש שבהם. מעולם לא כתבתי על הנושא הזה בגוף-ראשון. בכל ספרי כתבתי בגוף-שלישי, אף שקשה עלי צורת הכתיבה הזאת, כי כל מה שכתבתי היה מעין יומן אישי, כתב-עדות, אני ראיית את הדברים, אני חוותי את החוויות, אני חייתי את המאורעות, אני, אני, והנה עלי להפוך תוך כדי כתיבה את ה"אני" ל"הוא". אני חש פיצול, אי-נוחות, זרות, והגרוע מכל - אני חש עצמי כמי שעוסק חלילה בספרות. אך ברור לי שאם לא אכתוב בגוף-שלישי לא אוכל לכתוב כלל. והנה כאן, בלי להרגיש בזאת, בפעם הראשונה, וכבר בשורה הראשונה: "אני, אני, אני..." איך לא הבחנתי בכך עד עכשיו? ומדוע הבחנתי בכך דווקא עכשיו, לאחר שהזכרתי את התרופצות של יומיים בחורשה שליד הקליניקה הפסיכיאטרית? בפתח זה עליך להיכנס כדי למצוא את התשובה... אך עברתי את המפתן והגעתי לאירועי היומיים האלה וכבר נתגלה לעיני - ולא במעומעם - החידוש שעד כה לא חשתי בו כקיים: הנה שתי הזהויות. הן דרות בכפיפה אחת, ואני לא ידעתי! וכאז, עכשיו: יומיים של מחשבות מתרופצות. אני ממחר אל משרדה של המזכירה ומבקש:

"נא לרשום אותי לטראנס."

--- פוקח עיני. פני הפרופסור מפיקים טוב-לב. הוא מביט אלי בנימה של השתתפות ואומר, בקול רך ושקט: "עליך לנוח, אדון די-נור." אני נושם ונושף כמי שנעצר תוך כדי ריצה מטורפת. אני עצמי כאילו עליתי בריצה, בנשימה עצורה, במדרגות המתרוממות באוויר. עולה... עולה... בכל כוחי, ועכשיו אני חש בכל שרירי-רגלי, בכל גופי. בלבי אני מודה לפרופ' באסטיאנס שהעיר אותי. יש בי הרגשה שלולא הפסיק את ריצתי ודילוגי המטורפת היתה נשמתי פורחת תוך ריצה. עכשיו התנסיתי למעשה במה שידעתי להלכה: חשיבותו של המומחה העומד לידך לשמור עליך בשעת השימוש בחומר המסוכן הזה. ל.ס.ד.

משהו התחולל בי מאז השיחה שגילגלתי באקראי עם פרופ' באסטיאנס. בפתח זה עליך להיכנס כדי למצוא את התשובה... כך השאיר אותי הפרופסור בין העצים והלך, ואני בפנים. רק את המפתן עברתי, ושוב אינני יכול לצעוד אחורנית, החוצה. "אז התחוללה בנפשך ההפרדה המוחלטת, והייתי אומר הפיצול..." פעימות לבי הולמות באזני. אומר יונג על "פיצול" כזה: "זוהי הזעקה של הבלתי-מודע המודיע על קיומו..." מאז צאתי מתוך ארגז-הפחם ליד הקרמטוריון של אושוויץ רצופים חיי עובדות למכביר המאשרות גם את דברי באסטיאנס גם את דברי יונג. ופתאום עכשיו גם פריץ פּרל: "ארגז-הפחם שהנני, אני עצמי..."

לנגד עיני מופיעים עכשיו פניו של אבראשה, שמדי זכרי אותו הוא קם לפני כמאשים, שותק ומאשים, והאשמה אוכלת בי כאש. יחד עמי חצה אבראשה את נהר-הגבול בגראץ שבאוסטריה. בשנות המלחמה היה חבוי ליד בור-צואה בחוותו של איכר פולני. רק לעת לילה, כשהאיכר שקוע בשנתו, היה אבראשה מגיח מתוך הבור וכעכבר יוצא לשדות לחפש מזון. בעולם כולו אין די אוויר להפיג את הצחנה שדבקה בנחיריו. מאז שפתו העליונה נפשלת כלפי מעלה עם כל שאיפת-אוויר, כמו לגביו מתמיד העולם בצחנתו. אם החזיק אבראשה מעמד ונשאר בחיים התלויים על בלימה היה זה בזכות כתב-יד שבו סיפר מה שעבר עליו בבור-הצואה: מצבה לעיירה היהודית שבה נולד ובה חי ואשר ממנה לא שרד איש לפליטה, אף לא מבני משפחתו. "אני האחרון מכל העיירה," אמר, "ועלי להקים מצבה זו. אחר-כך אמות לי בשלווה." הואיל ולא ידע עברית, ליוותי אותו לבית-הוצאה עברי אחד שכתובת היתה עמו. כאשר שמעה האשה, המייסדת והמנהלת של אותו בית-הוצאה גדול, במה מדובר, לא נגעה בכתב-היד שהושטתי לה ורק הודיעה כי לאחר "סלמנדרה", שעת-ה יצא לאור, אין עוד מה להוסיף על הנושא.

ניסיתי לערער: "מה שנכתב בכתב-יד זה," אמרתי, "לא היה איש מלבדו יכול לכתוב."

"אדוני הנכבד," פנתה אלי הגברת, "אינני יודעת אם אתה קראת את הספר. סלמנדרה. אני קראתי, ועלי להדגיש שוב שעל הנושא הזה אין להוסיף אף פרט. אנחנו המו"לים משמשים רק מתווכים בין המחבר ובין הקוראים, ובימים אלה השוק מוצף בסלמנדרה."

לאחר ימים מעטים נודע לי שאבראשה מת בבדידותו. כתב-היד שלו,